

Observatori d'Aprenentatge Servei

Download image

Observatori d'Aprenentatge Servei

L'Aprenentatge Servei: connectar el compromís de transformació social amb l'aprenentatge curricular

L'Aprenentatge Servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte on els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo (Puig i altres, 2006, p. 20). Es tracta d'una activitat que integra el servei a la comunitat amb l'aprenentatge de continguts, competències, habilitats o valors, a partir de la pràctica crítica i reflexiva.

En l'anomenada tercera missió de la universitat s'està treballant la funció social de manera que les universitats catalanes promoguin ciutadans crítics capaços d'interactuar amb complicitat amb el seu entorn i d'involucrar-se en la millora i l'(re)evolució del seu context social. Els tres pilars bàsics de l'educació superior són la recerca, la docència i la participació social. L'Aprenentatge Servei (ApS) és una metodologia que permet de manera excepcional, la vinculació entre aquestes tres missions de manera que recerca, docència i dimensió ètica, social, transformadora i reivindicativa de la universitat queden equilibradament vehiculades. Preparar la comunitat universitària per promoure aquest nou model és un objectiu institucionalment marcat des del juny de 2010, amb l'Estratègia Universitat 2015 que contempla la fita d'incloure en el model formatiu de les universitats continguts docents i formes d'aprenentatge que vagin més enllà de la pràctica professional i arribin a la divulgació de la responsabilitat i el compromís social de l'estudiantat.

PERSONES COORDINADORES:

Dr. Fidel Molina-Luque i Dra. Deli Miró-Miró

Correu de contacte: OApS@udl.cat

PROFESSORAT OApS-GESEC

- **Paquita Sanvicén Torné.** Professora del Departament de Geografia i Sociologia(FEPTS). Coordinadora Grup de Reflexió sobre Sociologia Contemporània. Membre del grup de direcció del comitè científic de Sociologia de l'Educació de la FES.
- **Montserrat Gea Sánchez.** Professora de Departament d'Infermeria i Fisioteràpia. Directora de la Càtedra Salut, Educació i Qualitat de Vida (UdL-ASISA).
- **Betania Leite Ramalho.** Professora Titular do Centro de Educação da UFRN. Grupo de pesquisa Formação e Profissionalização Docente.
- **Silvia Solé Cases.** Professora del Departament d'Infermeria i Fisioteràpia. Investigadora Post-Doctoral. Coordinadora del Doble Grau Fisioteràpia-CAFE.
- **Esther Rubinat Arnaldo.** Lectora Serra Húnter. Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia. GRECS – IBLLleida.

- **Teresa Torres González.** Professora del Departament de Geografia i Sociologia. Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social (FEPTS).
- **Joan Tahull Fort.** Professor del Departament de Geografia i Sociologia. Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social (FEPTS). Coordinador ICE de l'àmbit de la Formació Professional. Universitat de Lleida.
- **Joan Blanco Blanco.** Professor de la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia.
- **José Tomás Garcia.** Professor de la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia.
- **Anna Soldevila Benet.** Professora del Departament de Pedagogia (FEPTS).
- **Maria Masbernat Almenara.** Profesora del Departamento de Enfermería y Fisioterapia. Investigadora Post-Doctoral.
- **Diego di Masi.** Investigador del Dipartimento di Filosofia e Scienze dell'Educazione (DFE). Università degli Studi di Torino

PROFESSORAT COL.LABORADOR

- **Eva Martín Fuentes.** Vicedegana de Relacions Institucionals i Ocupabilitat. Facultat de Dret, Economia i Turisme.
- **Núria Casado Gual.** Professora del Departament d'Anglès i Lingüística amb docència a la Facultat de Lletres i Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social (FEPTS).
- **Rosa Rodríguez Arregui.** Professora de la Facultat INEFC-Lleida. Línia de Recerca en Educació de i des de l'Activitat físico-esportiva.
- **Tanja Strecker.** Professora del Departament de Geografia i Sociologia amb docència a la Facultat de Lletres, a la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social (FEPTS) i a la Facultat de Dret, Economia i Turisme (FDET). Investigadora al GENESIS Generation and Educational Science Institute.
- **Judith Roca Llobet.** Professora de la Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia. UdL.
- **Moisés Selfa Sastre.** Cap del Departament Didàctiques Específiques. Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social (FEPTS).
- **Ramon Julià Traveria.** Professor del Departament de Geografia i Sociologia. Coordinador del grau de Treball Social. Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social (FEPTS).
- **Eva Barallat Gimeno.** Professora del Departament d'Infermeria. Coordinadora del Màster interuniversitari de recerca en Salut de la UdL-Uvic-Ucc. Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia.

MEMBRES COL-LABORADORS

- **Joan Dalmau Vilella.** Coordinador equip ICE en Aprenentatge Servei i Pedagogia de la Transformació. Universitat de Lleida.
- **Blanca Moreno Pena.** Tècnica d'Educació de la Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes. Ajuntament de Lleida.
- **Carles J. Vernet Saureu.** Tècnic dels Serveis Educatius. Departament Educació a Lleida.
- **Raül Manzano Tovar.** Tècnic del Centre de Recursos Pedagògics del Segrià (CRP). Servei Educatiu del Segrià.
- **Damià Santamaria Gili.** Tècnic del Centre de Recursos Pedagògics del Segrià (CRP). Servei Educatiu del Segrià.
- **Eva Betsebé Mollet.** Coordinadora de la Red Nacional de Educación Inclusiva DOWN i coordinadora pedagògica de Down Lleida.

ENTITATS DE LES QUALS FORMA PART

Entitats i organismes en els quals l'Observatori d'Aprenentatge Servei col.labora o en forma part:

En l'àmbit internacional:

- **Rural 3.0: Service Learning for the rural development.** Rural 3.0 s'estableix com una aliança de coneixement entre diferents universitats europees i socis rurals, cadascun amb una història diferent, variades experiències d'emprenedoria social rural i/o aprenentatge servei en l'àmbit rural.

En l'àmbit espanyol:

- **Red Española de Aprendizaje-Servicio (REDAPS):** Creada el 2010 com a espai de col·laboració entre institucions educatives, organitzacions d'acció social i professionals que en diferents àmbits i Comunitats Autònomes impulsen des de fa anys l'APS.
- **Red Universitaria de Aprendizaje-Servicio -ApS(U):** La Red es va crear l'any 2010 amb la finalitat d'enfortir la col·laboració i l'intercanvi d'experiències d'ApS, difondre els projectes educatius i socials basats en aquesta metodologia, promoure la recerca i donar suport als processos d'institucionalització de l'ApS en les universitats espanyoles.

En l'àmbit català:

- **Equip ICE en Aprenentatge Servei i Pedagogia de la Transformació.** Institut de Ciències de l'Educació-UdL: Grup de treball multidisciplinar envers la temàtica de l'Aprenentatge Servei i el Servei Comunitari a les terres de ponent
- **Xarxa d'Aprenentatge Servei de les Universitats Catalanes :** La Xarxa d'ApS(U) CAT és una xarxa jove que neix el juliol de 2015 amb l'objectiu d'intercanviar experiències i construir coneixement respecte la promoció, implementació, avaluació i institucionalització de l'aprenentatge servei en el context de les universitats catalanes.
- **Associació Centre Promotor d'Aprenentatge Servei:** El Centre Promotor d'APS és una associació de persones físiques constituïda per impulsar l'aprenentatge servei. La seva finalitat és promoure l'estudi, la difusió, la formació, el desenvolupament d'experiències d'aprenentatge servei i la creació de xarxes territorials que facilitin el seu arrelament local, així com la seva continuïtat i sostenibilitat.
- **Equip ICE Formadors de formadors en Aprenentatge Servei.** UB

Referents actuals de la proposta educativa ApS

- Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). 2015.
- Article 64.3 del Real Decreto 1791/2010, de 30 de desembre, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Estudiant Universitari d'acord amb el qual les universitats afavoriran pràctiques de responsabilitat social i ciutadana que combinin aprenentatges acadèmics, en les diferents titulacions, amb prestació de servei a la comunitat orientat a la millora de la qualitat de vida i la inclusió social.
- Informe Delors de la UNESCO i els quatre pilars bàsics de l'educació: aprendre a viure junts i a conviure amb els altres

- “Estrategia Universidad 2015” del Ministerio de Educación, on un dels objectius principals és desenvolupar la formació universitària atenent a criteris de qualitat i d'adequació social en el context del marc europeu i de la nova societat. Generar i transferir coneixement per a cooperar en la superació i en la resolució dels actuals problemes del entorn general.
- Comissió de Responsabilitat Social Universitària (RSU) del 9 d'abril de 2015, l'objectiu de la nova comissió és ampliar el concepte de la RSU i incorporar-la dins l'estratègia de les universitats catalanes; esdevenir paraigua d'iniciatives i temes diversos tals com l'aprenentatge servei, la cooperació universitària per al desenvolupament i l'educació per al desenvolupament.

Precedents de l'Observatori d'Aprenentatge Servei (OApS)

- **Algunes experiències ApS dins l'àmbit curricular de diferents estudis a la FEPTS:**
  - Didàctica de la Llengua i la Literatura: “L'hora del Conte “(1998-1999 a data actual)
  - Aprenentatge de les Ciències Experimentals i Processos i Contextos Educatius: “Projecte Alimentació de Proximitat” (2010/2011 i 2011/2012)
  - Escola Infantil, Coneixement del Medi Social / Dificultats d'Aprenentatge II: “ (R + R + R): reciclar, reutilitzar i reduir a través del joc” (2011-2012)
  - Processos i Contextos Educatius II: “Aprenem intervenint, intervenim aprenent” Intervenció d'Aprenentatge Servei a la FEPTS (2014-2015) i “Intervenció ApS en el context rural d'una ZER” (2015-2016)
- **Accions precedents de l'Observatori d'Aprenentatge Servei (OApS) de la UdL:**
  - (2013) Participació de la UdL en el Seminari sobre Aprenentatge Servei celebrat a la Universitat Rovira i Virgili
  - (2013) Participació de la UdL en el Seminari ApS en el marc de la Global University Network for Innovation (GUNI)
  - (2013) Primer TFM (treball final de màster) sobre ApS a la UdL. “A la Derriba: Una experiència d'Aprenentatge Servei a la Universitat de Lleida?”
  - (2013) Participació en el Congrés ApS(U)4. Bilbao
  - (2014) Participació en el Congrés ApS(U)5. Madrid
  - (desembre 2015) Concessió de l'ajut a suport a Projectes d'Aprenentatge Servei en el àmbit de les Noves Tecnologies de la Fundació Jaume Bofill al projecte “AlterTIC. Promoció de les Noves Tecnologies a les escoles rurals”

Estudiants universitaris de 2n curs d'Educació Primària modalitat dual realitzen, dos dies a la setmana, estades formatives a les zones escolars rurals (ZER) de la província de Lleida. El nostre projecte sorgeix de les necessitats educatives detectades, en el context escolar rural, amb l'objectiu de possibilitar a l'alumnat dels centres educatius implicats, una experiència transformadora a través de l'Aprenentatge Servei i les noves tecnologies. L'objectiu és realitzar una intervenció de millora de l'entorn virtual i tecnològic a través de la creació i producció de recursos digitals tals com vídeos educatius que possibilitin un canvi de paradigma: tecnologies de la informació versus tecnologies de la transformació.

Creació de l'Observatori d'Aprenentatge Servei (OApS)

D'un temps ençà, la Universitat de Lleida està incorporant amb determinació la transformació social a les seves funcions clàssiques de formació de l'alumnat i de recerca científica connectant-se estretament amb la societat i treballant per a respondre a les problemàtiques més urgents.

Una de les finalitats de la Universitat de Lleida és la de ser sensible a les necessitats que es viuen en el nostre entorn proper —i també llunyà— i participar de manera palpable en la millora dels diferents requeriments de la nostra societat actual.

La recerca i la formació han de trobar camins per contribuir a la innovació, a l'emprenedoria, al canvi i a la transformació per fer una societat més justa, més lliure i més sostenible i, és en aquest escenari, que es desenvolupa l'Observatori d'Aprenentatge Servei-GESEC de la Universitat de Lleida.

En aquest sentit, es crea l'Observatori d'Aprenentatge Servei (15/11/2015) en el marc metodològic d'investigació-acció com a recerca socioeducativa integrada en el grup consolidat SGR-655 GESEC, al servei de la UdL, de la societat, en general i de la societat lleidatana, en particular.

Desenvolupament de l'Observatori d'Aprenentatge Servei a la Universitat de Lleida

L'Observatori d'Aprenentatge Servei (OApS) es desenvolupa en el marc del Grup d'Estudis sobre Societat, Salut, Educació i Cultura (GESEC) coordinat pel Dr. Fidel Molina, catedràtic de Sociologia. IP de GESEC i la Dra. Deli Miró, experta en la temàtica i que ha desenvolupat la seva tesi doctoral: "Desarrollo del pensamiento crítico y la acción empoderada del estudiantado universitario en la fase de detección de necesidades en los proyectos de Aprendizaje-Servicio (ApS). Diseño y validación del cuestionario Paseo a la Deriva (DNPD)" (setembre, 2019).

La seu de l'Observatori d'Aprenentatge Servei (ApS) es troba al **despatx 3.10 (GESEC) de la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social de la UdL**.

L'Observatori d'Aprenentatge Servei (OApS) contempla tres línies bàsiques d'actuació:

1. **Docència:** dissenyar i desenvolupar cursos de formació teòrica (i pràctica), material didàctic i de difusió sobre aquesta temàtica, tant en l'àmbit de l'educació formal com en el de l'educació no formal. Divulgar, promoure i difondre la metodologia de l'Aprenentatge Servei dins la Universitat de Lleida i actuar com a nexse d'unió de totes les entitats participants en els projectes: estudiantat, professorat i entitats i organitzacions d'acció social.
2. **Recerca:** promoure la investigació sobre el tema de l'Aprenentatge Servei (ApS) i l'Aprenentatge Compromès amb la Comunitat (ACC) en els diferents àmbits socials i educatius. Així com la creació d'una base de dades completa sobre el desenvolupament de la metodologia de l'Aprenentatge Servei a la província de Lleida i dissenyar investigacions i polítiques específiques en aquest àmbit temàtic a les comarques de Ponent.
3. **Orientació:** assessorar a les institucions i entitats interessades en les possibilitats socioeducatives de l'Aprenentatge Servei (ApS) i l'Aprenentatge Compromès amb la Comunitat (ACC). Vehicular un espai generador d'iniciatives i confluència d'accions encaminades a facilitar i reforçar els projectes d'ApS a la Universitat de Lleida i a Terres de Ponent.

PUBLICACIONS

Tesis doctorals

Miró-Miró, Deli. (2019). *Desarrollo del pensamiento crítico y la acción empoderada del estudiantado universitario en la fase de detección de necesidades en los proyectos de Aprendizaje-Servicio (ApS) Diseño y validación del cuestionario Paseo a la Deriva (DNPD)*. (Tesis Doctoral). Universidad de Lleida.

Disponible en <https://www.tdx.cat/handle/10803/668332>

Articles en revistes

- Miró, D., Molina, F., Selfa, M. (2016). Una experiencia de Aprendizaje Servicio y Arte: relaciones de colaboración entre escuela y universidad. Cuadernos de Pedagogía, N° 470, pp. 32-36.
- Miró, D., Molina, F. (2016). El aprendizaje-servicio en la escuela rural. La escuela rural al servicio del territorio y de la sociedad. Aula de innovación educativa, N° 257, pp. 33-36.
- Miró, D., Molina, F. (2016). L'aprenentatge servei a l'escola rural. L'escola rural al servei del territori i de la societat. Guix: Elements d'acció educativa, N°. 430, pp. 33-36.

Llibres i capítols de llibre

- Guia 0. Aprenentatge Servei (2019). Publicació Interuniversitària de la Xarxa ApS (U) de les Universitats Catalanes.
- Miró-Miró, D.; Molina-Luque, F. (2018). Derives entre universitat, escola rural i art. Una experiència d'Aprenentatge Servei a la Universitat de Lleida. En Fuertes, M. y T, Escofet, A. (coords.). Construint vincles entre universitat i societat. 20 experiències d'ApS a les universitats catalanes. Barcelona: Edicions UBe.
- Miró-Miró, D.; Molina-Luque, F. (2017). Aprendizaje Servicio (ApS): educación, desarrollo comunitario y calidad de vida. En Molina-Luque, F. y Gea-Sánchez, M. (coords). Educación, salud y calidad de vida. Nuevas perspectivas interdisciplinarias e interculturales (pp.137-149). Barcelona: Editorial Graó. Análisis y estudios, 7.
- Molina-Luque, F., Miró-Miró, D. i Sanvicen-Torné, P. (2021). *Profiguració, Aprenentatge-Servei i Relacions Intergeneracionals*. Barcelona, ACUP- Xarxa ApS (U)CAT (Col·lecció Guies Aprenentatge-Servei, Guia 3): https://www.acup.cat/sites/default/files/2021-11/GUIA%20%20APS%20PROFIGURACIO_cat_def.pdf [https://www.acup.cat/sites/default/files/2021-11/GUIA%20%20APS%20PROFIGURACIO_cat_def.pdf]

Treballs finals de Màster (TFM) realitzats a la Universitat de Lleida en temàtica d'Aprenentatge Servei. Per més informació cliqueu damunt de l'autor/a.

AUTORIA	Deli Miró-Miró
TUTORITZACIÓ	Glòria Jové Monclús
TÍTOL	<i>"A la Derriba": Una experiència d'Aprenentatge Servei a la Universitat de Lleida?</i> <i>"To tear down it": An Experience of Learning Service at the University of Lleida?</i>
ANY ACADÈMIC	2012-2013
ESTUDIS	Màster Interuniversitari en Educació Inclusiva
FACULTAT	Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social

Treballs finals de Grau (TFG) realitzats a la Universitat de Lleida en temàtica d'Aprenentatge Servei.

AUTORIA	Irene Pérez Caballero
TUTORITZACIÓ	Deli Miró-Miró
TÍTOL	<i>Aprenentatge Servei, joves rurals i oci: proposta d'un programa socioeducatiu</i> <i>Service Learning for rural youth through leisure: proposal of a socio-educational program</i>
ANY ACADÈMIC	2018-2019
ESTUDIS	Grau en Educació Social
FACULTAT	Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social

AUTORIA	Mariona Campoy Castellarnau
TUTORITZACIÓ	Noemí Font Piqué
TÍTOL	<i>La pedagogia de l'Aprenentatge Servei en una ZER</i>
ANY ACADÈMIC	2015-2016
ESTUDIS	Grau en Educació Primària Dual
FACULTAT	Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social

Treballs de Recerca de Batxillerat (TDR). Programa ITINERA-ICE-UdL

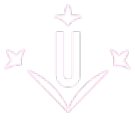
AUTORIA	Ona Barrufet Visa
TUTORITZACIÓ UdL	Deli Miró-Miró
TÍTOL	<i>La veu de l'estudiantat de secundària en els projectes de Servei Comunitari. Estudi de cas</i>
ANY ACADÈMIC	2019-2020
ESTUDIS	Batxillerat
CENTRE	Maristes Montserrat Lleida

AUTORIA	Gabriel.la Guiu Gibaja
TUTORITZACIÓ UdL	Deli Miró-Miró
TÍTOL	<i>Servei Comunitari i Aprenentatge Servei en l'àmbit de la participació de les noves masculinitats</i>
ANY ACADÈMIC	2019-2020
ESTUDIS	Batxillerat
CENTRE	INS La Serra

PROJECTES

Ajut de recerca-docència de la Fundació Bofill: "AlterTIC. Promoció de les noves tecnologies a les escoles rurals" (Convocatòria 2015-2016 de Suport a Projectes d'Aprenentatge Servei en l'àmbit de les noves tecnologies). D. Miró, F. Molina, X. Carrera, J. Coiduras, M. Morera presentat al CIDUI 2016 (Congrés Internacional de Docència Universitària).

Jornades i Congressos

- Molina-Luque, F.; Miró-Miró, D. (2018). *Aprendizaje Servicio (ApS) y Sociología en el Grado de Trabajo Social de la Universidad de Lleida. Fase de detección de necesidades de un proyecto ApS en la materia de Mediación y Resolución de Conflictos*. Comunicació presentada en el marc del X CIDUI “Espais d’aprenentatge: agents de canvi a la universitat”, 4, 5 i 6 de juliol de 2018 de juliol al Palau de Congressos de Girona.
- Molina-Luque, F.; Miró-Miró, D.; Sanvicén-Torné, Paquita (2018). *Sociología de la educación y community engaged learning: más allá del aprendizaje servicio en la docencia e investigación universitaria. Sociology of Education and Community Engaged Learning: Beyond Service Learning in University Teaching and Research*. Comunicació presentada en el Congreso de Sociología de la Educación. FES, Alicante, 2018.
- Miró, D. Molina, F. (2016). *Desenvolupament de l’Aprentatge Servei a la Universitat de Lleida*. Comunicació presentada en la Jornada sobre Milllora i Qualitat de la Docència. 18 abril de 2016. Universitat de Lleida.
- Miró, D. (2016). *El paseo a la deriva o paseo narrado como posibilidad pedagógica en un proyecto de aprendizaje servicio y escuela rural* communication oral presented at the 1st International Congress: Health, Education and Quality of Live on October 26-28, 2016. Universitat de Lleida. GESEC.
- 1st International Congress: Health, Education and Quality of Live on October 26-28, 2016. Universitat de Lleida. GESEC. Organització del workshop Aprendizaje Servicio: Educación, salud y Calidad de Vida. Comunicació presentada:

Miró, D. (2016). El paseo a la deriva o paseo narrado como posibilidad pedagógica en un proyecto de aprendizaje servicio y escuela rural communication oral presented at the 1st International Congress: Health, Education and Quality of Live on October 26-28, 2016. Universitat de Lleida. OApS-GESEC.

- Jornada sobre MILLLORA I QUALITAT DE LA DOCÈNCIA – 2016 va tenir lloc el I SIMPOSI D’APRENTATGE SERVEI “ Aprentatge Servei a la UdL” coordinat pel Dr. Fidel Molina-Luque i la Dra. Deli Miró-Miró on es va donar a conèixer la creació de l’Observatori d’Aprentatge Servei (OApS) de la UdL, així com algunes de les experiències que es porten a terme a la nostra universitat.

*Pòster presentat dins la jornada:

Miró, D. Molina, F. (2016). Desenvolupament de l’Aprentatge Servei a la Universitat de Lleida. Jornada sobre Milllora i Qualitat de la Docència. 18 abril de 2016. Universitat de Lleida

*Ponències:

Transformació Social i Aprentatge Servei : Desenvolupament de l’Observatori d’Aprentatge Servei (APS) a la Universitat de Lleida. Deli Miró Miró. Grup consolidat GESEC, (UdL).

Aprentatge Servei i Didàctica de la Llengua i la Literatura. Moisès Selfa Sastre. Professor de Didàctica de la Llengua a la Facultat de Ciències de l’Educació de la Universitat de Lleida

Reflexions sobre Sociologia Contemporània i Aprentatge Servei. Paquita Sanvicén. Grup consolidat GESEC, (UdL).

- Miró, D., Molina, F., Carrera, X., Coiduras, J., Morera, M. (2016). *Aprendizaje Servicio en la Formación Inicial de Maestros*. En CIDUI (editor). Actas del Congreso del IX Congreso Internacional de Docencia Universitaria e Innovación (CIDUI) Núm. 3 (2016). Barcelona, 5,6 y 7 de julio de 2016. Barcelona: CIDUI 2016. En línea: <http://www.cidui.org/revistacidui/index.php/cidui/article/view/924>

- Miró, D., Carrera, X., Molina, F. (2016). “*El paseo a la deriva o paseo narrado*” como herramienta pedagógica en la detección de necesidades del contexto en un proyecto de Aprendizaje Servicio y transferencia tecnológica participativa en la Formación Inicial de Maestros. En Santos, M.A., Sotelino, A., Lorenzo, M. (Eds), Actas del VII Congreso Nacional y II Internacional de Aprendizaje-Servicio Universitario. Aprendizaje-Servicio e Innovación en la universidad. Santiago de Compostela, 13-15 de octubre de 2016 (pp. 573-580). Santiago de Compostela: Publicacions Campus Vida
- Miró, D., Coiduras, J., Molina, F. (2016). *Aprendizaje Servicio y Promoción Tecnológica entre Universidades y Escuela Rural en la Formación Inicial Docente*. En Santos, M.A., Sotelino, A., Lorenzo, M. (Eds), Actas del VII Congreso Nacional y II Internacional de Aprendizaje-Servicio Universitario. Aprendizaje-Servicio e Innovación en la universidad. Santiago de Compostela, 13-15 de octubre de 2016 (pp. 931-936). Santiago de Compostela: Publicacions Campus Vida
- Miró, D., Molina, F., Llonch, N. (2015). *Aprendizaje-Servicio e Innovación creativa. Taller de generación de ideas. 1º Encuentro Pedagógico de Aprendizaje –Servicio de Lleida*. En Aramburuzabala, P.; Opazo, H.; García-Gutierrez, J. (Eds), Actas del Congreso El Aprendizaje- Servicio en las Universidades. De la iniciativa Individual al Apoyo Institucional. Madrid, 30-31 de mayo de 2014 (pp. 316-320). Madrid: UNED.
- Miró, D., Llonch, N., Molina, F. (2015). *Hacia la Institucionalización del Aprendizaje-Servicio en la Universidad de Lleida*. Primer Encuentro Pedagógico sobre ApS en el Ice-CFC de Lleida. En Aramburuzabala, P.; Opazo, H.; García-Gutierrez, J. (Eds), Actas del Congreso El Aprendizaje- Servicio en las Universidades. De la iniciativa Individual al Apoyo Institucional. Madrid, 30-31 de mayo de 2014 (pp. 557-566). Madrid: UNED
- Miró, D., Deli. (2014). *Identidad y Creatividad: proyectando huellas artísticas en el museo de arte La Panera a través de la exposición del trabajo final de máster*, comunicación presentada en el II Congreso Híbrido entre Artes, Ciencias y Educación. Territorializando transdisciplinariamente la enseñanza y el aprendizaje, celebrado por la Universidad de Lleida y el centro de arte La Panera, 21- 22 de marzo de 2014
- Miró, D., Farrero, M.; Jové, G. (2014). *A la Derriba: Una experiencia de Aprendizaje Servicio a través de arte en la Universidad de Lleida*, comunicación presentada en la Jornada de Innovación Docente 2014: Mejora y calidad de la docencia. Universidad de Lleida el 6 de febrero de 2014.